

Turilo, A. M., Turilo, A. A., Sviatenko, S. & Klimchenko, R. (2024) Economic value added (EVA): clarification of the concept and financial aspect. Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 31, no. 2, pp. 35-43. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2024/24tamifa.pdf>

SEPS
Journal
Socio-Economic
Problems and the State

ПОКАЗНИК ЕКОНОМІЧНОЇ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ (EVA): УТОЧНЕННЯ СУТНОСТІ І ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ

**Анатолій
Михайлович
ТУРИЛО**

e-mail:

turilo_am@knu.edu.ua

ORCID ID:

<https://orcid.org/0000-0002-8136-1048>

**Анатолій
Анатолійович
ТУРИЛО**

e-mail:

turilo_aa@knu.edu.ua

ORCID ID:

<https://orcid.org/0000-0003-0669-6507>

**Сергій
СВЯТЕНКО**

e-mail:

sviatenko@knu.edu.ua

ORCID ID:

<https://orcid.org/0000-0002-4086-0844>

**Роман
КЛІМЧЕНКО**

e-mail:

zeusour@gmail.com

ORCID ID:

<https://orcid.org/0009-0008-7069-6660>

Криворізький національний університет
вул. Віталія Матусевича, 11 м. Кривий Ріг, Україна, 50027

Анотація: Метою дослідження є поглиблення розуміння сутності показника економічної доданої вартості (EVA), а також розробка удосконаленого комплексного показника для оцінки фінансово-економічної діяльності підприємства. Показник прибуткоплати (ППП), запропонований у статті, більш точно відображає взаємозв'язок між економічною ефективністю та вартістю капіталу підприємства.

Для досягнення поставленої мети використовувалися методи наукової абстракції, логічного узагальнення, критичного аналізу, порівняльного аналізу фінансових показників, структурно-декомпозиційний підхід, а також економіко-математичне моделювання для аналізу впливу ліквідності та платоспроможності на результати діяльності підприємства.

Запропоновано показник прибуткоплати (ППП), який усуває обмеження традиційного показника EVA, зокрема його абстрактність та невідповідність реаліям фінансового аналізу. ППП інтегрує економічні та фінансові результати діяльності підприємства, відображає не лише прибуток і плату за капітал, а також враховує вплив таких чинників, як ліквідність, платоспроможність, гудвіл та інші важливі аспекти. На відміну від EVA, новий показник враховує всю систему фінансово-економічних ситуацій підприємства.

Показник прибуткоплати дозволяє підприємствам оцінювати свої фінансово-економічні результати з урахуванням більшої кількості змінних, що робить його корисним інструментом для управління фінансово-економічною діяльністю. Це сприяє прийняттю більш обґрунтованих рішень щодо використання капіталу, управління активами та досягнення стратегічних цілей підприємства. Новий підхід також дозволяє краще адаптувати оцінку діяльності підприємства до умов мінливого ринкового середовища, оскільки враховує позитивну і негативну динаміку зміни економічних і фінансових результатів діяльності підприємства і взаємозв'язок між економічною та фінансовою ефективністю.

Виявлено основні недоліки використання показника EVA: його абстрактність, обмежений зв'язок із негативними процесами фінансового і економічного характеру. Запропонований показник прибуткоплати дозволяє більш точно оцінювати фінансово-економічний результат підприємства через інтеграцію таких показників, як прибуток і плата за капітал, а також враховувати вплив на нього таких чинників, як ліквідність та платоспроможність, що робить його ефективним інструментом у стратегічному плануванні.

Ключові слова: економічна додана вартість (EVA), прибуткоплата, фінансово-економічна діяльність, ліквідність, платоспроможність, стратегічне фінансове управління.

Article history:

Received: October, 2024

1st Revision: October, 2024

Accepted: November, 2024

JEL classification:

G32

UDC:

336.64:336.66:336.67

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd.2024.02.035>

Турило А. М., Турило А. А., Святенко С., Клімченко Р. Показник економічної доданої вартості (EVA): уточнення сутності і фінансовий аспект. Соціально-економічні проблеми і держава. 2024. Вип. 2 (31). С. 35-43. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2024/24tamifa.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

1. Постановка проблеми.

Однією з основних проблем сучасної фінансово-економічної науки є розробка інструментів, які б дозволяли точно оцінювати фінансово-економічну ефективність підприємств. Показник економічної доданої вартості (EVA) використовується в економічній літературі для вимірювання економічної ефективності, але має низку недоліків, таких як абстрактність та обмеженість в інтерпретації реальних фінансово-економічних процесів. Сучасне економічне середовище вимагає більш гнучких і комплексних методів оцінки, які б враховували не тільки економічну, а також фінансову складову його розвитку при різних значеннях результатів його діяльності.

Сучасне економічне середовище вимагає більш комплексних підходів до оцінки ефективності підприємства, які поєднували б економічні результати з фінансовою стійкістю та здатністю його до адаптації. Це зумовлює необхідність створення нових методологічних підходів, що дозволили б точно оцінювати реальний фінансово-економічний стан підприємства, враховуючи всі ці фактори. Зокрема, показник прибуткоплати (ППП) пропонується як альтернатива EVA, оскільки він може враховувати економічні і фінансові результати з негативними їх значеннями. Це дозволить отримати більш точну та реалістичну картину діяльності підприємства, що, в свою чергу, надасть можливість підприємствам більш ефективно планувати використання своїх ресурсів, приймати стратегічні рішення та адаптуватися до змін ринкових умов.

Вирішення цієї проблеми має велике практичне значення, оскільки створення удосконаленого комплексного показника дозволить підприємствам покращити управління економічними ресурсами і фінансами, підвищити конкурентоспроможність підприємства і його стійкість на ринку.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблема ефективного управління фінансово-економічною діяльністю підприємства та визначення реальної вартості підприємства вже давно є предметом наукових досліджень. Одним з популярних інструментів у цій сфері є показник економічної доданої вартості (EVA), який було використано для розрахунку і оцінки модифікованого виду економічного прибутку підприємства. Його активно використовують як у зарубіжній, так і у вітчизняній літературі. Однак, попри широку увагу до цього показника, EVA має певні недоліки, зокрема, недостатню гнучкість у врахуванні різних аспектів фінансово-економічної діяльності підприємства.

EVA часто піддається критиці через його абстрактність та обмежений зв'язок із реальними фінансово-економічними процесами на підприємстві. Незважаючи на численні дослідження в цій галузі, такі важливі аспекти в діяльності підприємства, як збитковість, високий рівень вартості капіталу потребують глибшого врахування при оцінці його фінансово-економічної діяльності через показник EVA. Це свідчить про необхідність розробки удосконалених підходів до оцінки фінансово-економічної діяльності, які б точніше відображали реальний стан підприємства, а також враховували його негативні тенденції.

Термін і показник економічної доданої вартості набув популярності у вітчизняних наукових колах [1, 2, 3, 4, 5 та ін.], а також широко використовується у зарубіжній економічній літературі [6, 7, 8, 9, 10 та ін.] і саме тому потребує свого подальшого дослідження.

3. Постановка завдання.

Метою статті є критичний аналіз сутності показника економічної доданої вартості (EVA), і на цих засадах запропонувати удосконалений показник, який би враховував різні умови розвитку підприємства.

4. Виклад основного матеріалу.

Економічно додана вартість, або EVA (скорочено від англійського терміна «Economic Value Added»), була розроблена і запропонована для використання в корпоративних фінансах американським вченим та фінансовими аналітиком Дж. Стерном.

Дж. Стерн, Дж. К. Ван Хорн та Джо М. Вахович мол., Юдж. Брігхем і Майкл С. Ерхардт [8, 6, 7] та інші представники зарубіжної науки та практики, а також вітчизняні економісти, фінансисти і аналітики [3, 4, 5 та ін.] розраховують показник економічно доданої вартості наступним чином (в певних модифікаціях):

1. Економічно додана вартість (EVA) – це чистий прибуток після оподаткування за вирахування витрат на обслуговування капіталу.

2. Економічна додана вартість (EVA) визначається як чистий операційний прибуток фірми після сплати податків за вирахування плати за використання капіталу.

На наш погляд, «економічна додана вартість (EVA)» не повною мірою відповідає тому змісту, який він несе в собі, тому він потребує удосконалення.

Виходячи із зазначеного вище змісту показника EVA, відзначимо певні його недоліки і «питання» до нього:

1. Поняття економічна додана вартість несе в собі певну абстрактність, теоретичність, воно не є предметним, не дивлячись на те, що показник EVA за своїм змістом і призначенням відображає діяльність фірми (компанії, підприємства тощо) й оцінює її.

2. Чому в терміні EVA використовується поняття «вартість», а в поясненнях до показника і його розрахунках використовується величина і термін прибуток або залишковий дохід.

3. Словосполучення «додана вартість» в показнику EVA певним чином визначає пріоритетність саме доданої вартості в його змісті, але термін «додана вартість» не розкривається належним чином і сприймається більше як дефініція економічної теорії, а не практики.

4. Відсутня предметність доданої вартості в показнику EVA відносно того яким чином і до якого показника (якої величини) додається додана вартість. Адже цей показник, як і будь-який показник прибутку, впливає на всі види вартості (на капітал підприємства, на вартість активів, на вартість власного капіталу підприємства, на вартість матеріальних і нематеріальних активів підприємства, на величину гудвілу підприємства тощо).

5. Економічно додана вартість визначається в економічній літературі доволі часто, як економічний прибуток чи як залишковий дохід. Однак, економічний прибуток – це більше дефініція економічної теорії, і вона відрізняється від дефініції прибуток за бухгалтерським підходом, змістом і методом розрахунку. При розрахунках EVA за основу беруть бухгалтерський прибуток.

Стосовно терміну залишковий дохід, то в бухгалтерському обліку теж використовується поняття дохід (валовий дохід, чистий дохід), але він зовсім іншого змісту по відношенню до залишкового доходу в показнику EVA.

6. В окремих випадках EVA характеризується як ефективність діяльності підприємства (фірми), але EVA не є показником ефективності, вона представляє

кінцевий результат фінансово-економічної діяльності підприємства у вигляді частини його прибутку. Прибуток і ефективність підприємства це різні речі.

Ключова змістовна особливість показника EVA полягає в тому, що він об'єднує в собі два види діяльності підприємства: операційну (економічну) діяльність і фінансову діяльність.

Операційна діяльність пов'язана з економічними ресурсами підприємства (з активами підприємства), тому її можна трактувати як економічну діяльність, а фінансова діяльність пов'язана з фінансовими ресурсами підприємства (з капіталом підприємства), що принципово відрізняє два види діяльності.

Операційна діяльність підприємства – це не тільки використання економічних ресурсів, а і орієнтація на забезпечення саме економічних результатів.

Фінансова діяльність підприємства пов'язана з фінансовими результатами (до них відноситься плата за капітал).

Ці два види діяльності підприємства представляють в нашому випадку єдиний, інтегрований процес, який характеризується терміном «фінансово-економічна діяльність підприємства» (ФЕДП).

Виходячи з того, що результатом економічної діяльності підприємства є прибуток, а результатом його фінансової діяльності є плата за капітал, то результатом фінансово-економічної діяльності підприємства буде новий показник, який представляє собою симбіоз двох видів результатів: економічного та фінансового, і який має назву показник прибуткоплати (результатоплати). Показник прибуткоплати підприємства (ППП) відрізняється від показника економічна додана вартість не тільки термінологічно, але і більш точною сутністю, комплексним підходом й можливостями більш обґрунтовано враховувати всі діапазони розвитку підприємства (наприклад: діапазон збитковості підприємства; діапазон, коли плата за капітал перевищує величину прибутку підприємства тощо).

Прибуткоплата – це термін, показник і результат, що безпосередньо пов'язані і відображають сутність фінансово-економічної діяльності підприємства, як єдиного процесу (рис. 1).

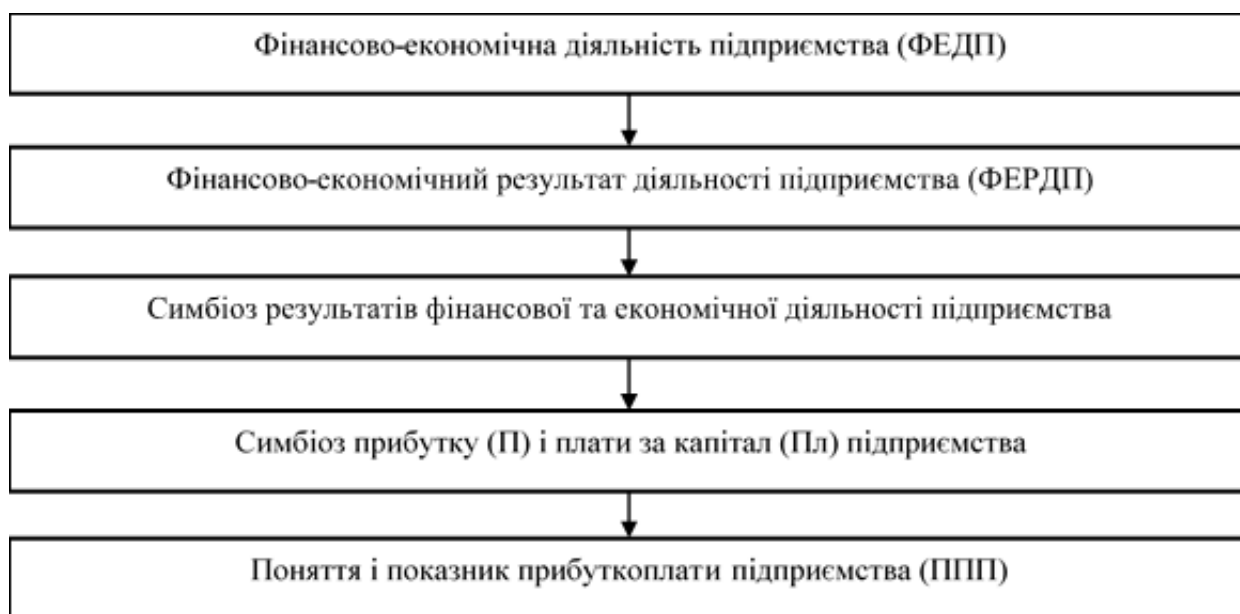

Рис. 1. Логіка формування та визначення сутності фінансово-економічного результату діяльності підприємства

Показник прибуткоплати не тільки більш ґрунтовно відображає сутність поняття «фінансово-економічний результат діяльності підприємства», але і дозволяє методично правильно і достатньо повно показати весь спектр можливих видів фінансово-економічних результатів підприємства.

Показник економічно доданої вартості трактується в економічній літературі в різних варіантах: як економічний прибуток, як чистий прибуток, як чистий операційний прибуток, як залишковий дохід (залишковий прибуток) [6, 7, 8, 9, 10 та ін.].

Прибуток не може бути від'ємним, або є прибуток, або – збиток. Тому, коли показник економічно доданої вартості, при певних ситуаціях розвитку підприємства, стає від'ємним, він втрачає свою економічну сутність, бо в основі його знаходиться прибуток, а він не може бути від'ємним. Показник прибуткоплати усуває цей недолік.

Обґрунтованість і гнучкість показника прибуткоплати полягає в тому, що він реагує на різні ситуації в діяльності підприємства, коли, наприклад, рівні фінансової і економічної ефективності на підприємстві для одного і того ж періоду часу мають різну величину і динаміку, що впливає в кінцевому підсумку на зміст і величину фінансово-економічного результату підприємства (рис. 2).

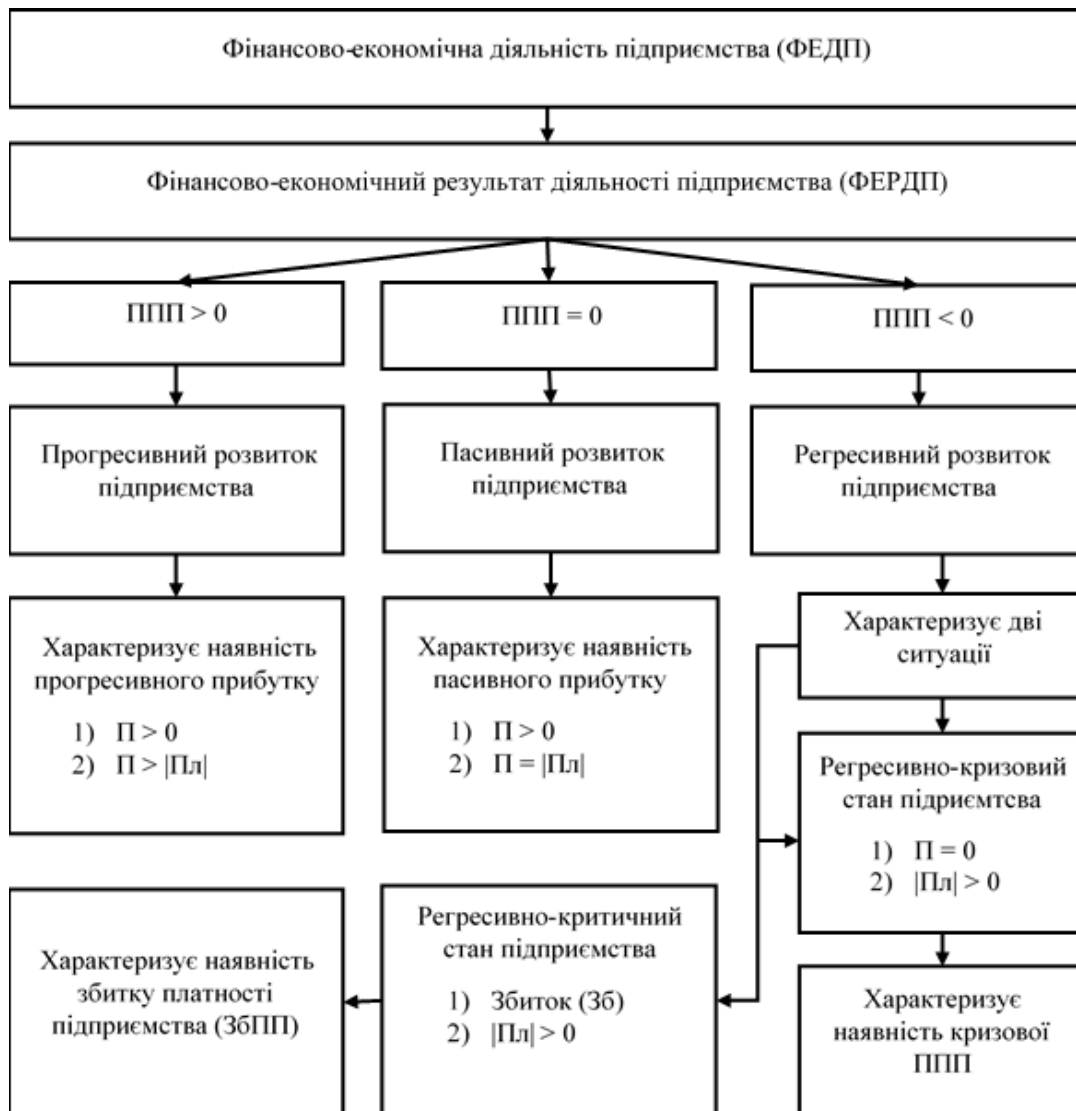

Рис. 2. Сутність і види показника прибуткоплати підприємства

На рівень показника прибуткоплати (ППП) впливає багато чинників, серед яких важливу роль відіграють ліквідність і платоспроможність підприємства.

Платоспроможність опосередковано впливає на різні аспекти операційної діяльності підприємства, що відображається на його економічній стійкості і в кінцевому підсумку на економічних результатах діяльності підприємства (на показнику прибутку, обсягу реалізації продукції тощо).

Ліквідність в свою чергу опосередковано впливає на структуру капіталу підприємства, можливості залучення фінансових ресурсів із різних джерел і як підсумок на фінансові результати діяльності підприємства (плата за залучений капітал).

Ліквідність і платоспроможність впливають на рівень прибуткоплати (ППП) через забезпечення ефективності фінансової і операційної діяльності (рис. 3). Відбувається це переважно опосередковано, але значимість такого впливу на ППП суттєва. Ліквідність пов'язана в цілому з ефективністю формування якісних активів і пасивів підприємства, та оптимізацією їх співвідношення по групам ліквідності і терміновості.

Рис. 3. Платоспроможність і ліквідність як важливі чинники формування необхідного рівня показника прибуткоплати підприємства

Взагалі ліквідність і платоспроможність як безпосередньо, так і через показник прибуткоплати впливають на такі виключно важливі процеси, як формування іміджу і ринкової вартості підприємства.

5. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку.

Таким чином, представлений вище авторський матеріал дозволяє і теоретично, і методично більш всебічно та обґрунтовано підходити до розкриття сутності показника

EVA та забезпечувати більш предметний процес управління фінансовою та економічною діяльністю підприємства (через показники ППП).

Author details (in English)

ECONOMIC VALUE ADDED (EVA): CLARIFICATION OF THE CONCEPT AND FINANCIAL ASPECT

Anatolii M. TURILO

e-mail:

turilo_am@knu.edu.ua

ORCID ID:

<https://orcid.org/0000-0002-8136-1048>

Anatolii A. TURILO

e-mail:

turilo_aa@knu.edu.ua

ORCID ID:

<https://orcid.org/0000-0003-0669-6507>

**Serhii
SVIATENKO**

e-mail:

sviatenko@knu.edu.ua

ORCID ID:

<https://orcid.org/0000-0002-4086-0844>

**Roman
KLIMCHENKO**

e-mail:

zeusour@gmail.com

ORCID ID:

<https://orcid.org/0009-0008-7069-6660>

Kyryvi Rih National University

11 Vitalii Matusevych St., Kyryvi Rih, Ukraine, 50027

Abstract. *The purpose of this study is to deepen the understanding of the concept of Economic Value Added (EVA) and to develop an improved comprehensive indicator for evaluating the financial and economic performance of enterprises. The Profit-Payment Ratio (PPR), proposed in the article, provides a more precise reflection of the relationship between economic efficiency and the cost of capital. To achieve the research objectives, the methods of scientific abstraction, logical generalization, critical analysis, comparative analysis of financial indicators, a structural-decomposition approach, and economic-mathematical modeling to analyze the impact of liquidity and solvency on enterprise performance are employed in the study. The Profit-Payment Ratio (PPR), as proposed, addresses the limitations of the traditional EVA indicator, particularly its abstract nature and misalignment with the realities of financial analysis. The PPR integrates the economic and financial outcomes of an enterprise's activities, capturing not only profit and capital charges but also the influence of such factors as liquidity, solvency, goodwill, and other significant aspects. Unlike EVA, this new metric accounts for the entire system of financial and economic conditions surrounding the enterprise. The Profit-Payment Ratio enables enterprises to assess their financial and economic performance with consideration of a broader range of variables, making it a useful tool for managing financial and economic activities. It facilitates more informed decision-making regarding capital utilization, asset management, and the achievement of strategic goals. This new approach also allows for better adaptation of performance evaluation to a dynamic market environment, as it considers both positive and negative shifts in economic and financial outcomes and the interrelation between economic and financial efficiency. The research identifies the main drawbacks of using EVA, such as its abstract nature and limited connection with negative financial and economic trends. The proposed Profit-Payment Ratio offers a more precise assessment of an enterprise's financial and economic results by integrating profit, capital charges, and the effects of factors such as liquidity and solvency, making it an effective tool for strategic planning.*

Key words: *Economic Value Added (EVA), Profit-Payment Ratio (PPR), financial and economic performance, liquidity, solvency, strategic financial management.*

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2024/24tamifa.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Turilo, A. M., Turilo, A. A., Sviatenko, S. & Klimchenko, R. (2024) Economic value added (EVA): clarification of the concept and financial aspect. Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 31, no. 2, pp. 35-43. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2024/24tamifa.pdf>

Використана література:

1. Турило А. М., Турило А. А. Нова концепція ефективності: навч. посіб. Кривий Ріг: КНУ, 2022. 132 с.
2. Турило А. М., Турило А. А. Менеджмент розвитку: фінансово-економічні аспекти, ефективність, особливості оцінювання, проблеми економічного балансу: навч. посіб. Кривий Ріг: КНУ, 2023. 125 с.
3. Радченко Б. Система показників та економічна додана вартість. Фінанси України. 2003. № 10. С. 21–30.
4. Гриценко Л. Л., Деркач Л. С. Економічна додана вартість як показник оцінки ефективності функціонування підприємства. Вісник Сумського державного університету. 2022. № 1. С. 41–51. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/86903>. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2022.1-4>
5. Свідерська І. М. Економічна додана вартість: теоретичні аспекти обрахунку та використання показника. Економіка та держава. 2013. № 11. С. 52–54. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/25823>.
6. Van Horne J. C., Wachowicz J. M. Fundamentals of financial management. Financial Times Prentice Hall, 2005. 712 p.
7. Ehrhardt M. C., Brigham E. F. Financial management: theory & practice. 15th ed. Cengage Learning, 2016. 1200 p.
8. Stern J. M., Shiely J. S., Ross I. The EVA challenge implementing value-added change in an organization. Wiley, 2003. 250 p.
9. Grant J. L. Foundations of economic value added. Wiley, 2003. 324 p.
10. Savarese C. Economic value added the practitioner's guide to a measurement and management framework. Allen & Unwin, 2000. 397 p.
11. Sri S. Economic value added for competitive advantage A case of Indian enterprises. Cambridge Scholars Publisher, 2019. 176 p.
12. El Amine D. Economic value added (EVA). drivers and leverages how sales can maximize shareholder value. GRIN Verlag, 2013. 34 p.

References

1. Turylo, A. M., & Turylo, A. A. (2022). Nova koncepcija efektyvnosti [A New Concept of Efficiency]. KNU.
2. Turylo, A. M., & Turylo, A. A. (2023). Menedzhment rozvytku: Finansovo-ekonomichni aspekty, efektyvnistj, osoblyvosti ocinjuvannja, problemy ekonomichnogho balansu [Development Management: Financial and Economic Aspects, Efficiency, Evaluation Features, and Issues of Economic Balance]. KNU.
3. Radchenko, B. (2003). Systema pokaznykiv ta ekonomichna dodana vartistj [System of Indicators and Economic Value Added]. Finansy Ukrainy [Finance of Ukraine], No. 10, Pp. 21–30.
4. Ghrycenko, L. L., & Derkach, L. S. (2022). Ekonomichna dodana vartistj jak pokaznyk ocinky efektyvnosti funkcionuvannja pidprijemstva [Economic Value Added as an Indicator of Enterprise Performance Efficiency]. Visnyk Sumsjkogho derzhavnogho universytetu [Bulletin of Sumy State University], No. 1, Pp. 41–51. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/86903>. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2022.1-4>

5. Svidersjka, I. M. (2013). Ekonomichna dodana vartistj: Teoretychni aspekty obrakhunku ta vykorystannja pokaznyka [Economic Value Added: Theoretical Aspects of Calculation and Use of the Indicator]. Ekonomika ta derzhava [Economy and State], No. 11, Pp. 52–54. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/25823>.
6. Van Horne, J. M., & Wachowicz, J. M. (2005). Fundamentals of financial management. Financial Times Prentice Hall.
7. Ehrhardt, M. C., & Brigham, E. F. (2016). Financial management: Theory & practice. Cengage Learning.
8. Stern, J. M., Shiely, J. S., & Ross, I. (2003). The EVA challenge implementing value-added change in an organization. Wiley.
9. Grant, J. L. (2003). Foundations of economic value added. Wiley.
10. Savarese, C. (2000). Economic value added the practitioner's guide to a measurement and management framework. Allen & Unwin.
11. Sri, S. (2019). Economic value added for competitive advantage A case of Indian enterprises. Cambridge Scholars Publisher.
12. El Amine, D. (2013). Economic value added (EVA). drivers and leverages how sales can maximize shareholder value. GRIN Verlag.

© 2024 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
You are free to:
Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
Under the following terms:
Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
No additional restrictions
You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Puluj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

